

MENTEŞE SANCAĞI'NDA İZMİR'İN İŞGALİNE GÖSTERİLEN TEPKİLER

Mevlüt Çelebi*

Özet

İtilaf Devletleri; Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra toplanan Paris Barış Konferansı'nda İzmir'in, daha önce vaat edildiği gibi İtalya'ya değil, Yunanistan'a verilmesine karar verdiler. Bu karar doğrultusunda İzmir, 15 Mayıs 1919 günü Yunan birlikleri tarafından işgal edildi. İşgalin kanlı bir surette gerçekleştirilmesi ve İzmir'in işgali, Yunanistan'ın Anadolu'yu vatan yapmasının başlangıcı olarak görüldüğü için tepkiyle karşılandı. Türkler, başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun hemen her yerinde düzenledikleri mitinglerle ve İtilaf Devletleri temsilcilerine gönderdikleri telgraflarla işgali protesto ettiler. İşgal tehlikesini yaşamakta olan Menteşe sancağında da bu tepkiler çeşitli yollarla ortaya konuldu. Menteşe halkı, tepkisini, Avrupa kamuoyuna daha kolay ulaşacağını düşündüğü için, sancağın bazı bölgelerini işgal etmiş olan İtalyanlara yaptı. Menteşe halkı adına yapılan protestoların dikkate değer bir yönü, kadınların da aktif bir şekilde devreye girerek Avrupa devlet başkanlarının eşlerine protesto telgrafları göndermeleridir.

Anahtar Kelimeler: *İzmir'in İşgali, Muğla, Menteşe Sancağı, İtalya, Kurtuluş Savaşı.*

Abstract

Reactions Against the Occupation of İzmir in the sancak of Menteşe

After the World War I, England, France, United States of America and Italy decided to occupation of İzmir by Greece at the Paris Peace Conference. Then Armies of Greece landed at İzmir on 15 May 1919. Turkish people had reacted against the Occupation of İzmir. Because, they thought that this occupation was beginning of adding to Kingdom of Greece of Western Anatolia. So, Turkish people made demonstration and telegraphed to European countries. When the Greek armies moved towards to sancak of Menteşe after occupation of İzmir, People of Menteşe had sent some telegraphs to Italians that have occupied to other regions of Menteşe Sancak.

Key words: *Occupation of Izmir, Italy, Turkish National Struggle, Menteşe, Muğla.*

Giriş

Birinci Dünya Savaşı devam ederken, İngiltere ve Fransa ile İtalya arasında imzalanan gizli antlaşmalarla bu ülkeye vaat edilen İzmir, İngiltere tarafından savaşa kendi yanlarına girmesi karşılığında Yunanistan'a da vaat edilmişti. Mondros

* Celâl Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyesi.

Mütarekesi'nden sonra İtalya ile Yunanistan arasında İzmir'e sahip olma konusunda İzmir'de ve Paris Barış Konferansı'nda büyük bir mücadele yaşanmıştır. Mütarekeden hemen sonra İzmir'de yaşayan Rum ve İtalyan tebaalarının da katıldığı gövde gösterisi, bu kentın geleceğinin tespitinde etkili olmuştur. İki ülke arasındaki rekabet barış konferansında da kendini gösterirken, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa da bu devletler arasındaki çatışmada taraf olmuşlardır. Konferansta İtalya ile Yunanistan arasındaki mücadelede İngiltere ve Fransa, Yunanistan'ı desteklemişlerdir.¹ Özellikle İngiltere'nin İtalya'ya karşı Yunanistan'ı tercih etmesi, Doğu Akdeniz'e güçlü İtalya yerine Yunanistan'ı görmek istemesinden ileri gelmiştir.

İzmir gibi, Adriyatik kıyısındaki Fiume konusunda da müttefiklerinden beklediği desteği bulamayan İtalya Başbakanı Vittorio Emanuele Orlando, 24 Nisan'da Paris'ten ayrılmıştır. İtalyanların konferanstan ayrıldıktan sonra Anadolu'da müttefiklerine rağmen hareket etmesi, Amerika Başkanı Woodrow Wilson ve İngiltere Başbakanı Lloyd George'un tepkisine yol açmış ve dolaylı olarak İzmir'in Yunanistan'a verilmesini hızlandırmıştır. İngiltere Başbakanına göre, "İtalyanlar, Trablusgarb'ta yaptıkları gibi Anadolu'yu bir olup bitti şeklinde işgal ederlerse onları Anadolu'dan çıkarmak zor olurdu. İzmir meselesini halletmek için 2-3 Yunan alayının şehre girmesi için Venizelos'a izin verilmeliydi."² İngiltere'nin bu önerisine Amerika ve Fransa'nın da destek vermesi sonucu 6 Mayıs'ta Yunanlıların İzmir'e asker çıkarmalarına izin verildi.³

İtilâf Devletleri'nin bir kaç Yunan birliğinin, "âsayaşi sağlamak" ve "Hristiyanları Müslüman katliamından kurtarmak" için İzmir'e çıkmasına izin vermesinin ardından, işgali kolaylaştırmak için girişimlerde bulunmuşlardır. İngiliz Amiral Calthorpe 13 Mayıs'ta İzmir'e gelmiş, ertesi gün Ali Nadir Paşaya ve İzzet Bey'e gönderdiği nota ile, Yunanlılardan söz etmeksizin, İzmir'in işgal edileceğini bildirmiştir. İzmir'in işgali de, diğer işgaller gibi Mondros'un 7. maddesine dayandırılmış ve kamu düzeninin sağlanacağı ileri sürülmüştür. Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa ve Vali İzzet Bey de, İstanbul'dan gelen emirler doğrultusunda hareket ederek, işgale karşı silahlı bir mukavemetin gösterilmemesi için önlemler almışlardır.

İzmir'in işgal edileceğinin öğrenilmesinden sonra Türkler, Redd-i İlhak Cemiyeti öncülüğünde Bahri Baba parkında binlerce kişinin katıldığı bir protesto mitingi düzenlemişlerdir. Rumlar da, kilisede dualar etmişler ve ertesi gün karaya çıkacak Yunan askerlerini karşılamak için hazırlıklara başlamışlardır. Yunan birlikleri 15 Mayıs 1919 sabahının ilk saatlerinden itibaren, Rumların "Yaşasın" tezahüratları altında karaya çıkmaya başlamışlardır. Konak'a doğru ilerleyen Yunan birliklerine Hasan Tahsin tarafından sıkılan ilk kurşundan sonra büyük bir panik yaşanmıştır. Hasan Tahsin orada şehit edildiği gibi, Yunan askerleri asker ve sivil Türklere karşı da

¹ Barış Konferansında İzmir'e sahip olmak için İtalya ile Yunanistan arasında yaşanan mücadele hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. Çelebi 2002, 40-50.

² Kurat 1973, 846.

³ Grassi 1996, 44.

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

katliama başlamışlardır. Türklere ait mağazalar yağmalanmış ve esir alınan askerlerin değerli eşyaları çalınmıştır. İzmir'in işgalinde ve daha sonraki Yunan işgallerinde yaşanan katliam ve yağmalamalara yerli Rumlar da katılmışlardır.

İzmir'in işgali bütün yurttaki büyük bir üzüntü ve infial yaratmıştır. Yurdun dört bir yanında yapılan mitinglerle işgal protesto edilmiştir. Bu işgal göstermiştir ki, hak, hukuk, insan hakları, milletlerin kendi geleceklerini tâyin hakkı gibi Avrupalıların sahiplendikleri değerleri savunarak İtilâf Devletleri ile mücadele etmek mümkün değildir. İzmir'in Yunan askerleri tarafından haksız bir yere ve kan dökülerek işgal edilmesi, Anadolu Türk halkının sert tepkisiyle karşılaşmıştır. Başta, Yunan işgali tehlikesini yakından hisseden Aydın şehrinde yaşayanlar olmak üzere⁴ Türk milleti, İtalya⁵ ve diğer Avrupa devletlerine gönderdiği protesto telgrafları ve düzenlediği mitinglerle İzmir'in işgalini protesto etmiştir.

I- Muğla

Birinci Dünya Savaşı sonrasında genelde Anadolu'nun bütünü işgal tehlikesini yakından yaşamıştır. Bilhassa Batı Anadolu bölgesi ise hem Yunanistan hem de İtalya tarafından işgal edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. Sıranın kendilerine de geleceğini hisseden Muğla halkı, Anadolu'daki işgallere karşı tepkisini ilk andan itibaren göstermeye başlamıştır. Antalya'nın İtalyanlar tarafından 28 Mart 1919'da işgalini 18 Nisan'da Dâhiliye Nezareti'ne gönderdikleri bir telgrafla protesto eden Muğlalılar, Mentеше sahillerinin işgalini de Sadâret'e 12 Mayıs'da gönderdiği bir telgrafla protesto ettiler.⁶ Bununla birlikte; asıl tehlikenin Yunanlılardan geldiğinin farkında olan Mentеше halkı, Avrupa kamuoyuna tepkisini İtalya aracılığıyla duyurdu.

Menteşe halkı sadece işgali öğrendikten sonra protesto telgrafları göndermekle yetinmemiştir. Düzenledikleri mitinglerde bir takım kararlar almış ve bunları bölgedeki İtalyan temsilcileri aracılığıyla dünya kamuoyuna duyurmuştur.

İzmir'in işgalini, işgalden hemen sonra İstanbul İtalyan Yüksek Komiserliği'ne gönderdikleri bir telgrafla protesto eden Muğla halkı, bir de protesto mitingi düzenlemiştir. Kocahan'da düzenlenen büyük mitinge binlerce kişi katılmış ve işgal protesto edilmiştir.⁷ Belediye Başkanı Ragıp Bey'in başkanlığını yaptığı Miting Heyeti ayrıca şu kararları almıştır:

⁴ İzmir'in işgaline Aydın'da gösterilen tepkiler için bakınız: Dayı 1998, 22-24.

⁵ Anadolu'nun dört bir yanından İzmir'in işgalini protesto etmek için İstanbul İtalyan Yüksek Komiserliği'ne gönderilen telgraflar, İtalya Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nde kalın bir klasörde muhafaza edilmektedir. *Archivio Storico Diplomatico Ministero degli Affari Esteri, (ASDMAE), Ambasciata d'Italia in Turchia, (AIT), Busta, (B),.262-1.*

⁶ Çelebi 2002, 113.

⁷ Türkeş 1973, 252-255, Uykucu 1983, 141. Kocahan'da düzenlenen mitingin tarihi ve yapılan konuşmalar hakkında, henüz aydınlatılmamış sorular bulunmaktadır. Adı geçen mitingi ve yapılan konuşmaları kitabında uzun uzadıya anlatan Ünal Türkeş 15 Mayıs 1919 tarihini

Mevlüt Çelebi

1. Ahiren İzmir ve havalisinin Yunanistan tarafından ilhâk ve İzmir'e çıkarmış olduğu asâkir-i müsellâha ile başlamış oldukları işgal harekâtını kemâl-i şiddetle protesto ederiz.

2. Bu işgal ve ilhâka mâni olmak için İzmir'de müteşekkil Redd-i İlhak Heyeti ile teşrik-i mesai etmek ve bu hususta lâzım gelen mukarrerât ve tedabiri ittihaz eylemek üzere memleketin eşraf, âyan ve mütenafizlerinden mürekkep bir heyet teşkil olunmasını isteriz.

3. Bu hususta hükümet-i mahalliye bir heyet izamıyla heyecan ve teessüratımızın tebliğini, hükümet-i merkeziye ve diğer icab eden makamata tebligât-ı lâzime icrasını isteriz.

4. Teşekkül edecek heyetin vereceği mukarrerâta tâbiyyet ve icap eden her türlü maddî ve manevî müzâheretten geri durmayacağımızı ahd ü peyman ederiz.⁸

Bir yandan teşkilatlanma çalışmalarına devam eden Muğlalılar, öte yandan da protestolarına devam etmişlerdir. 27 Mayıs 1919 tarihinde "Umum ahali nâmına Saadettin ve on refiki" imzalı bir protesto telgrafını İtilaf Devletleri'nin İstanbul'daki Yüksek Komiserlerine göndermişlerdir. "Bu müessif hadiselerin bir an evvel izalesi için bütün hükümetlerin teşebbüste bulunması" istenilen telgraf şöyle devam etmiştir:

"Livamızın Fethiye, Bodrum, Marmaris kazaları hiçbir sebep olmaksızın işgal edildiği gibi, İzmir'in de bu defa Yunan askeri tarafından işgal olunduğu teessürle iştirilmiştir. Daha önce arz ve izah edildiği veçhile bu mahaller Türklerin millî hatıratı ile dolu tarihi yurtlardır. Genel nüfus itibarıyla yüzde seksenini Türklerin teşkil ettiği bu havalide Türkler ile diğer unsurlar arasında Umumi Harp'te bile birliği bozacak hiçbir hadise olmamıştır. Bu havalinin, yani Anadolu'nun Osmanlı memleketinden irtibatının kesilmesi hiç şüphesiz dünya sulhunu ihlal

vermiştir. Mitingde yapılan konuşmalar hakkındaki bazı şüphelerimizi yüksek lisans tezimizde dile getirmiş, çeşitli görüşmelerimizde de Sayın Ünal Türkeş'e aktarmıştık. Çünkü; söz konusu mitingde konuştuğu belirtilen Dr. Şerif Baydur konuşmasında; "Sevr Muahedesinden, Mustafa Kemal Paşa'nın teşkilat kurmak üzere Anadolu'ya geçtiğinden" söz etmiştir. Bu konuşmadaki tarihi yanlışları bir kenara bırakıp tekrar miting tarihine dönüyoruz. İzmir'in işgal edildiği gün böylesine büyük bir miting düzenlemenin, o dönemin iletişim imkanlarında pek mümkün görünmediğini dile getirdiğimizde Sayın Ünal Türkeş, kendisinin daha sonraki araştırmalarının da bizim tezimizi güçlendirdiğini söylemiş ve mitingin, "Muğla'nın pazarı olan bir Perşembe günü toplandığının kesin olduğunu ve bu tarihin de muhtemelen 22 Mayıs 1919 olduğunu" belirtmişti. Bu tarih bize de daha inandırıcı gelmektedir. Koca Han mitinginden söz eden başka bir kaynakta tarih olarak 20 Mayıs 1919 verilmiştir (Akça 2002, 12). Muğla hakkındaki bu doktora tezinde Koca Han mitingi ile ilgili kaynak olarak Ünal Türkeş'in yukarıda andığımız kitabı gösterilmiştir. Bayram Akça'nın, kullandığı kaynakta 20 Mayıs 1919 ifadesi geçmediği halde, neye dayanarak 20 Mayıs tarihini verdiği anlaşılamamıştır.

⁸ Türkeş 1973, 254.

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

edecek önemli bir hadisedir. Bütün Türkler son derece heyecanla, vatanları uğrunda hakimiyetlerini korumaya ve devam ettirmeye azmetmişlerdir. Milletlerarası hukuka, adalet kaidelerine ve hakkaniyete uymayan işbu müessif vaziyetin düzeltilmesi için bütün milletlerin hükümetlerinin acele ve âdilane teşebbüslerde bulunmalarını sabırsızlıkla bekleriz.”⁹

Muğla halkı, sonraki dönemde de Millî Mücadele’ye katkısını esirgememiştir. 6 Ağustos 1919’da toplanan Birinci Nazilli Kongresi’ne, 19 Eylül 1919’da toplanan İkinci Nazilli Kongresi’ne ve 6 Ekim 1919’da toplanan Üçüncü Nazilli Kongresi’ne aktif bir şekilde katılan Muğlalıların¹⁰ mücadeleye maddî ve manevî yardımları da azımsanamayacak ölçüdedir. Bu yardımların yanı sıra merkez ve ilçelerde kurulan Kuvâ-yı Milliye birlikleriyle¹¹ savaşa da fiilen katılmışlardır.

II- Fethiye

İtalyan birlikleri tarafından 11 Mayıs 1919 günü işgal edilen Fethiye; İzmir’in işgaline karşı çok sert tepki göstermiştir. 23 Mayıs 1919 cuma günü yapılan mitingden sonra, limanda demirli bulunan İtalyan Liguria Savaş Gemisi komutanlığına aşağıdaki mektup gönderilmiştir:¹²

“Fethiye Limanında Lenger-endâz İtalya Devlet-i Fahîmesine Mensub Liguria Kruvazörü Kumandanlığına;

1335 senesi mayısının yirmi üçüncü cuma günü Fethiye’de kaza-yı sekene tarafından akd olunan içtimada ittihaz edilen mukarrerâtla mukarrerât-ı mezkure mucibince düvel-i itilâfiye-yi muazzama ve bi-taraf hükümetler mümessil-i siyasî ve sefarethanelerine arz-ı taht-ı vücubda olan protestonun suret-i musaddıkları leffen takdim edilmiştir. Tehlike-i milliyeyi îzaleye mâtuף olan evrak-ı mezkurenin devlet-i metbûa-ı fahîmenize arz ve iblağının rica ile takdim-i ihtiramât eyleriz.” 23 Mayıs 35.

Miting Heyeti

<i>Reis</i>	<i>Aza</i>	<i>Aza</i>	<i>Aza</i>
<i>Belediye Reisi</i>	<i>Doktor</i>	<i>Doktor</i>	<i>Mekteb Müdürü</i>
<i>Osman Nuri</i>	<i>Vasfı</i>	<i>Pürşah</i>	<i>Şaban Hilmi</i>

⁹ *İzmir Fecâyi*, İstanbul, 1335, 165-166, Şahingöz 1986, 126-27.

¹⁰ Nazilli Kongrelerine Muğla merkezden ve ilçelerden katılan delegelerin çalışmaları için bakınız: Dayı 1998, 68, 84, 86-87; Türkeş 1973, 326-331.

¹¹ Muğla merkez ve ilçelerde kurulan Kuvâ-yı Milliye birlikleri hakkında geniş bilgi için bakınız: Türkeş 1973, 265-313; Çanlı ve Türkeş 1999.

¹² ASDMAE, Conferenza della Pace, (CP), Posizione, (Pos.), 16, Turchia, B.56-45. Mektubun İtalyanca tercümesi: *Ufficio Storico dello Stato Maggiore dell’Esercito, (USSME)*, E3-9/10.

Mevlüt Çelebi

Yine Fethiye'den gönderilen aşağıdaki başka bir mektupla da, miting sonunda alınan kararlar bildirilmiştir:¹³

1- Yunanlıların İzmir'e vâki olan tecavüzü hukuk-u medeniye ve insaniyeye ve cihanşümül sulh ve müsâlemet-i müstakbel esasâtını temine mâtuף olan Wilson prensiplerine mugayir olmakla itilâf heyet-i düveliyesi ile bî- taraf hükümetler mümessil ve sefarethanelerine limanımızda lenger-endâz İtalyan kruvazörü kumandanına miting heyet-i idaresi tarafından bir protestonâme takdim edilecektir.

2- Tamamiyet-i mülkiyemize aid arzularımız karin kabul olmadığı takdirde gâye-i milliyemizi kanımızla istihsale ahd ve iman eyleriz.

3- İntihab-ı umumi ile neticelenecek olan yeis-i milletin asırlardan beri ırkî ve tarihî revabıtla Türk milletine bağlayan ve ülkemizde hayat taşıyan bir ferd kalmayınca kadar Türk adını namusuyla toprağa gömeceğine iman ederiz.

4- Silah kullanmak ve müdafaa edebilmek kudretinde olanlar düşmanla çarpışarak ve masum çocuklarla ihtiyarlar müttehiden terk-i hayat ederek medenî olan cihan hâkimlerinin hak ve muâdeletden uzak bulunan tecavüze muvafakat ettikleri takdirde tarih-i istikbalin mâtem-engiz sahifelerine kanlı satırlarla kayd eyleyeceğiz.

5- Netice-yi mukarrerat olarak zulm ve şenaate karşı ölmeği tek bir Türk kalmayınca kadar hayatımıza kast eden avamil-i vahşet-i efnayî Allahımıza peygamberimize kasem ederek teyid eyleriz.

Fi 23 Mayıs 335.

Miting Heyeti

Reis	A'zâ	A'zâ	A'zâ
Belediye Reisi	Doktor	Doktor	Mekteb Müdürü
Osman Nuri	Vasfi	Pürşah	Şaban Hilmi

Bunlarla yetinmeyen Fethiye ve çevre köylerin halkı, 24 Mayıs günü de İtalyan komutanlığına gönderdikleri aşağıdaki mektupla, "İzmir şehrinin Yunanlılar tarafından işgalinin mütareke hükümlerine aykırı olduğunu" belirttikten sonra şu kararları bildirmişlerdir:¹⁴ (EK-I)

¹³ ASDMAE-CP., Pos.16, Turchia, B.56-45. Mektubun İtalyanca tercümesi için bakınız: USSME., E3-9/10.

¹⁴ USSME., E3-9/10.

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

1. İzmir ve çevresinde yaşayan halkın büyük çoğunluğunu Türkler oluşturmaktadır. İşgal, Başkan Wilson'ın milliyet prensibine aykırıdır.
2. Türklerin Yunan hakimiyetini kabul etmeyeceğini bütün dünyaya ilan ediyoruz.
3. Müttefiklerden, millî haklarımıza saygı göstermesini bekliyoruz.

Redd-i İlhak Heyeti Başkanı Abdül... Din adamı.

Üyeler:

*Müftüzâde Mehmed Rüşdü ve Halil Rifat
Reşadiye köyü adına; İmam Halil, Ali ve Muhtar Ahmet
Kızlan köyü adına; Muhtar ve imam Omuzoğlu Ali,
Hızırşah Köyü adına İmam ve Muhtar Bekir,
Karaköy adına; İmam ve Muhtar Durmuş
Emecik Köyü adına İmam ve Muhtar Mustafa*

Bunlara ek olarak 25 Mayıs günü Fethiyelilerin oluşturduğu bir komisyon, İtalyan Komutanlığı'na, Avrupa devletlerine ulaştırılmak üzere, İzmir'in işgalini protesto ettiklerini gösteren bir telgraf sundular.¹⁵

III-Marmaris

Mütareke döneminde İtalyanların faaliyetine sahne olan Marmaris de, Fethiye gibi İtalyanlar tarafından 11 Mayıs 1919 günü işgal edilmişti. Marmarisliler, İzmir'in işgaline en net tepkiyi gösteren yerlerden birisi olmuştur. İzmir'in işgal edildiği gün İstanbul İtalya Yüksek Komiserliğine gönderilen aşağıdaki telgrafla işgal kınanmıştır:¹⁶
(EK-II)

İtalya Mümessil-i Siyasiliği'ne,

Marmaris, 15 Mayıs 335

"İzmir ve havalisini Yunanlıların işgal ettiğini hayretle işittik. Yurdumuzu böyle sefil Yunan kâtiline teslimi ırza edilmesi imkanını muhayyelemizle kabul edemiyoruz. Muhtac-ı vesâyet isek medenî ve her bir milletin irşadad ve muavenetine terk edilmemiz icab eder. Aksi takdirde tarih-i Yunan pek feci fedakârlıklar kayd edecektir. İcraât-ı gayr-ı insanisinin canlı delilleri meydanda iken yeniden bir milyon Türkün mahrum-u medeniyet olmağla esir kılacak bir karar neticesinin mesuliyet-i maneviye ve tarihiyesi takdir buyurulacağı kanaati şu dakikada meşbû'-ı teessür ve teheyyüc yaşayan Mentеше halkının hissiyat ve ulüvv-i vatanperveranesine tercüman olarak arz eder ve hak ve

¹⁵ USSME., E3-7/3.

¹⁶ ASDMAE-AIT., B.262-1.

Mevlüt Çelebi

adaletle kabil-i telif ve bizi tatmin edecek açık ve sarih tebşirâtlarına intizar eyleriz."

*Marmaris ahalisi nâmına
Belediye Reisi
Ziya*

*Eşraftan
Mehmed Emin*

Marmaris halkı 15 Mayıs 1919 günü orada bulunan İtalyan Askerî Temsilcisi Yüzbaşı Pretti'ye de, Marmaris Heyet-i Milliye Reisi Eyüb ve üyelerin imzasıyla bir protesto telgrafı daha göndermişlerdir. Bu telgrafta; "İzmir ve çevresinin Yunanlılar tarafından işgalini büyük bir acıyla öğrendiklerini, İzmir ve çevresinde yaşayanların büyük çoğunluğunu Türklerin meydana getirdiğini ve vatanlarını son kişi kalana kadar savunmaya karar verdiklerini" bildirmişler ve "İzmir'in mümkün olan en kısa zamanda tekrar Türk hâkimiyetine iade edilmesini" istemişlerdir.¹⁷ Ancak, Yunanlıların İzmir'den çıkarılmaları yönünde bir gelişme olmayınca Marmarisliler, aşağıdaki mektubu göndermişlerdir.¹⁸

*Marmaris'de İtalya Devlet-i Fahîmesi Mümessil-i Askerisî Kapitan
Persico Cenablarına;*

"Yunanlıların hak ve adaleti çiğneyerek hilâf-ı mütareke fi 15 Mayıs 1335/1919 tarihinde İzmir ve havalisini işgal etmelerini şiddetle protesto etmiş ve hûn-în vakayî'e sebebiyet verilmemek üzere vatanımızın bu güzel parçasından tard ve teb'îd edilmelerini taleb ve istirham eylemişdik. O günden bugüne kadar bir hafta mürrur eylediği halde Yunanlıların İzmir'den çıkarılacağına dair bir alaim görülmemekle beraber mezkur protestomuz üzerine hükûmât-ı muazzamanın ne yapmak istediği hakkında da bir malumât alamadığımızdan Yunanlıların İzmir ve havalisini işgal etmiş olmalarını tekrar ve şiddetle protesto ederek ber-vech-i zîr metalibde bulunmak zaruretini his ederek millet her haliyle Türk ve Müslüman olan İzmir ve havalisinin ecza-yı vatandan ayrılmasına katiiyen tahammül edemeyecektir. Binaenaleyh Yunanlıların bu mübarek kıtamızı işgalde devamları galeyana ve heyecan-ı milliyi tezyid ve gayr-ı kabil-i tasvir asabiyet tevlid etmektedir. Hükûmât-ı muazzama bizim bu muhikk metalibâtımızı is'af ile Yunanlıları İzmir ve havalisinden bir an evvel çıkarmayacak olursa pek kanlı vakayî'e şahid olacak ve arzu edilen sulh ve sükun yerine kıyamethûn bir manzara karşısında kalınacaktır. Hükûmât-ı muazzama Türk ve Müslümanların Yunan hâkimiyet ve esaretine serfûrû etmeyeceklerine kâni olmalıdırlar.

¹⁷ ASDMAE., Affari Politici, (AP), 1919-1930, B.1646-7746, ASDMAE-CP., Pos.16, Turchia, B.56-45, USSME., E3-3/3, USSME., E8-87/13.

¹⁸ ASDMAE-CP., Pos.16, Turchia, B.56-45. Bu mektubun tercümesi için bakınız: ASDMAE-AP., 1919-1930, B.1646-7746.

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

İzmir ve havalisinin Türk ve Müslüman kalmasını temin için her türlü fedakârlığı ifaya âmâde olan ve icab ederse bu uğurda kanlarını dökerek milel-i mütemeddine arasında yaşamağa hakkı olduğunu isbat etmek üzere ahd ü peyman etmiş bulunan millet-i mazlume-i İslâmiye bu muhikk temenniyat ve metalibâtına hükümât-ı muazzamanın müzâheret etmesini ve Yunanlıları İzmir ve havalisinden çıkarmalarını bu babda pek sarih olan hukukuna (okunamadı) katıyyen ve musirr-âne talep ve istirham ve şahidi bulunduğunuz tezahürât-ı milliyenin buna binaen vuku bulmakta olduğunu arz eder ve işbu protestonâmenin serian devlet-i fâhimenize, Amerika Cemahir-i Müttefikesiyle İngiltere ve Fransa hükümât-ı muazzamasına tebliğine vesâdet buyurmanızı maal-ihiram rica eyleriz." Fi 23 Mayıs 1335/1919

Marmaris Redd-i İşgal Heyet-i Milliyesi Reisi Eyüb

<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>
<i>Belediye Reisi Mehmed</i>	<i>Mehmed Celal</i>	<i>Hüseyin</i>	<i>Hasan</i>	<i>Mustafa</i>

<i>Aza</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>	<i>Azâ</i>
<i>Halil Himmet</i>	<i>Kamil</i>	<i>M. Nuri</i>	<i>Yusuf</i>	<i>Hakkı</i>	<i>Salih</i>

Millî Mücadele tarihimiz bakımından çok önemli ve üzerinde durulması gereken bir nokta da; Marmarisli kadınların gösterdikleri tepkidir. Her ne kadar İzmir'in ve daha sonra da İstanbul'un işgaline karşı Türkler, kadın erkek tepki göstermişlerse de, İzmir'in işgaline karşı sadece kadınlar tarafından gösterilen tepki anlamlıdır. Marmarisli kadınlar, orada bulunan İtalyan komutanlığına gönderdikleri aşağıdaki tarihsiz telgrafla, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini kınamışlardır.¹⁹

Muhterem İtalya Hükümeti Temsilcisine

Marmaris

"600 seneden beri vatanımızın kalbi olan İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali yüreğimizde derin yaralar açtı. Wison ilkelerine inanmıyoruz, insanlığa ve adalete karşı yapılmış olan bu işgali kabul emiyoruz.

Biz kadınlar; topraklarımızı kurtarmak için çocuklarımızı, kocalarımızı ve kardeşlerimizi kaybettik. Canlarımızı ve insanlarımızı da bu uğurda feda etmeye hazırız.

İzmir'in işgaline karşı gösterdiğimiz protestonun hükümetinize ve diğer büyük devletlere iletilmesini sizden rica ederiz."

Zöhre, Asiye, Hüsnüye ve diğerleri.

¹⁹ USSME., E3-9/8.

IV-Bodrum

Marmaris ve Fethiye gibi İtalyanlar tarafından 11 Mayıs 1919 günü işgal edilen Bodrum'da da 23 Mayıs'ta düzenlenen bir mitingle İzmir'in işgali protesto edilmiştir.²⁰ Mitingden sonra, aynı gün orada bulunan İtalyan birliğinin komutanına, İtilâf Devletleri Temsilcilerine iletmek üzere bir mektup gönderilmiştir. "Adalet ve milliyet prensibine aykırı olarak İzmir'in, Yunanlılar tarafından işgalinin büyük bir üzüntü meydana getirdiği" bildirilerek, "yapılan haksızlığın düzeltilerek İzmir'in tekrar Türk egemenliğine verilmesi istenen" mektupta Bodrum merkez ve çevre köyleri temsilen şu imzalara yer verilmiştir:²¹ Bodrum Belediye Başkanı Ali, Miting Düzenleme Heyeti Başkanı Müftü Yusuf Ziya, Abad Kazası Müdürü Halil, Tepecik köyü halkı adına Muhtar Hasan oğlu Hüseyin, Kara Kaya köyü adına Muhtar Mustafa, Nebiköy adına Muhtar Hüseyin, Pınarlıbelen köyü adına Asaf, Dirmil köyü halkı adına Muhtar Mustafa Mehmed, Kelebek köyü halkı adına Muhtar Mustafa, Sandıma köyü adına Muhtar Mehmed, Yaka köyü halkı adına Muhtar Hasan, Kerim köyü adına imam Ömer, Faralya köyü adına Muhtar Hasan Fehmi, Bitez köyü halkı adına Muhtar Ali, Dere köyü halkı adına Mehmet, Peksimet köyü adına Muhtar Mustafa Mehmed, İslam haneleri köyü adına Mehmed Halil, Akçaalan köyü halkı adına Çakır Ahmed, Umurça köyü halkı adına Ömer Ali.

Bodrumlu kadınlar da düzenledikleri bir toplantı ile işgali protesto etmişlerdir. Toplantı sonunda hazırladıkları aşağıdaki mektubu, Bodrum Belediye Başkanı Ali Bey aracılığıyla, Avrupa devletlerine iletmek üzere oradaki İtalyan birliğinin komutanına göndermişlerdir: Ali Bey İtalyan komutana şu mektubu göndermiştir:

*"İtalya Devlet-i Muazzamasının Bodrum'daki Askerî Kumandanlığı
Cânib-i Âlisine;*

Kumandan Bey;

"İzmir ve havalisinin işgalinden mütevellid teessürât sebebiyle akd-ı ictima eden Bodrum hanımlarının tanzim etmiş oldukları protesto telgraflarının Aydın hattının ahvâl ve vaziyet-i hâzırası dolayısıyla buradan keşidesi gayr-ı mümkün görülmüş olmağla Antalya telgraf merkezi vâsıtasıyla keşidesine vesâtet-i âciziyi rica eylemişlerdir. Filhakika vaziyet dolayısıyla bunların ancak Antalya telgraf merkezi vâsıtasıyla keşidesi olabileceği hasebiyle mazrufen takdim kılınan evrakın Rodos vâsıtasıyla Antalya Mutasarrıflığı'na irsali hususunda delalet-i âliyelerinin ibzâlini rica eder ve bu emniyeden mütevellid teşekkürâtının arzıyla takdim-i ihtiramât eylerim efendim."

*30 Mayıs 335. Bodrum Belediye Reisi Ali.*²²

²⁰ USSME., E3-7/4.

²¹ USSME., E3-9/10..

²² ASDMAE-CP., Pos.16, Turchia, B.56-45. Mektubun İtalyanca çevirisi için bakınız: USSME., E3-9/10.

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

Bodrumlu kadınlar, 30 Mayıs 1919'da düzenledikleri bir mitingden sonra İtalya, İngiltere, Fransa ve Amerika Yüksek Komiserlerine; Bodrum Kadınları Miting Heyeti Başkanı Emine Ferid ve Kadınlar Yüksek Heyeti Başkanı Netice ile 100 üyenin imzalarının yer aldığı aşağıdaki mektubu göndermişlerdir.²³ (EK-III)

İngiltere, Amerika, Fransa ve İtalya Hükümetleri Yüksek Komiserlerine;

“Kazanın bütün kadınları; bu dakikada büyük bir acı içerisinde bir araya gelerek bir miting düzenledik. Vatanımızın ayrılık kabul etmez parçası olan güzel İzmir'imizin Yunanlılar tarafından haksız yere işgali milli haklarımıza büyük bir darbedir. Bu işgali şiddetle protesto ediyoruz. Siz Düvel-i Muazzama hükümetlerinden haklarımızın garanti altına alınmasını ısrarla talep ediyor, sesimize kulak vereceğinize ve Yunan birliklerinin en kısa zamanda İzmir'den geriye çekileceğine inanıyoruz.”

Bodrumlu kadınlar aynı gün İngiltere, Fransa, Amerika ve İtalya Başbakanlarına ve eşlerine de birer telgraf göndermişlerdir. Bodrum Kadınları Miting Heyeti Başkanı Emine Ferid ve Kadınlar Yüksek Heyeti Başkanı Netice, üyeler; Emine Ali, Hüseyin Netice, Yusuf Zühra ve Musevi kadınları temsilen Perla Galanti imzasıyla gönderilen telgrafta şunlar yazılmıştır:

“Bugün yaptığımız büyük bir toplantı ile sevgili İzmir'imizin Yunanlılar tarafından işgalini protesto ettik. Büyük devletlere gönderdiğimiz bu telgrafta, göz bebeğimiz İzmir'imizin bir an önce bize geri verilmesini istediğimizi bildiriyoruz.”²⁴

V- Milas, Köyceğiz ve Selimiye

2 Haziran 1919'da İtalyanlar tarafından işgal edilecek olan Milas'tan Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya Hükümetleri Temsilcilerine 23 Mayıs 1919'da gönderilen telgraf ile İzmir'in işgali protesto edilmiştir.

Milas Redd-i İlhak Heyeti adına Müftü Sadık, eşraftan; Fehmi, Edhem, Cafer ve Ahmed Hamdi ile ismi okunamayan bir Musevi imzasıyla gönderilen telgrafta; “İzmir ve çevresinin Yunan birlikleri tarafından işgal edildiğinin öğrenildiği” ve bu durumu derhal Avrupa devletleri nezdinde protesto etmeye karar verdikleri bildirilmiştir. Devamında, “işgal esnasında pek çok Türkün, Müttefik devletlerin gözleri önünde katliâma ve şiddete mâruz kaldıkları, değerli eşyalarının yağmalandığı” anlatılmıştır. “On bin vatandaşın yaptığı büyük bir miting ile mütareke hükümlerine aykırı olarak yapılan Yunan işgalinin protesto ettikleri” ve “Yunan hâkimiyetinde yaşamaktansa ölmeyi tercih edeceklerini” bildirmişlerdir. Telgrafın sonunda; “Türklerin muhteşem

²³ USSME., E3-9/10.

²⁴ USSME., E3-9/10.

Mevlüt Çelebi

geçmişleri ve tarihlerinden aldıkları güçle Yunan hâkimiyetinde yaşamaktansa ölmeyi tercih edeceklerini yeniden ilan ettikleri” duyurulmuş ve İzmir’in, Wilson İlkelerinin 12. Maddesi gereğince Türk hâkimiyetinde kalması için adı geçen hükümetlerden yardım beklendiği dile getirilmiştir.²⁵

Köyceğiz halkı 23 Mayıs 1919 günü Fethiye limanında demirli bulunan İtalyan savaş gemisi Liguria’nın komutanı Yüzbaşı Paolo Catani’ye, Amerika, İtalya, İngiltere ve Fransa Dışişleri Bakanlarına iletmek üzere aşağıdaki mektubu göndermişlerdir:²⁶
(EK-IV)

Fethiye Limanında lenger-endâz Liguria Gemisi Kumandanı Kaimakam Paolo Catani cenabları vasıtasıyla Amerika, İtalya, İngiltere ve Fransa düvel-i Fâhimeleri Hâriciye Nezaretlerine;

Köyceğiz, 23/5/1335

“Yunanlıların İzmir’i işgal etmesi yalnız Türklerin hakkını ayaklar altına almaktan ibaret bir zulüm olmayıp şu hareketi düvel-i İtilafiyeyi ve düvel-i İtilafiyenin medeniyet ve adalet ve hakka hizmet ve muhabbetlerini tekzibe hâdimdir. Biz Türkler düvel-i İtilafiyenin namusundan Yunanlıların zulmüne nihayet verileceğini ve İzmir’den tebid etmesi için teşebbüsatta bulunabileceğini ümid ediyoruz Farz-ı muhal olarak Yunanlıların İzmir’i işgaline düvel-i itilafiyeye hakarete tahammül ederse biz Türkler namussuzluk aleminde yaşamaktan ise ölmeyi tercih edeceğiz. Bir ferdimiz kalmamak üzere muhafaza-i hukuk ve namus için harbe ve silaha sarılmayı bugünkü ictima -yı milliyemizde karar verdiğimizizi tekrar nazar-ı insaf-ı medeniyetinize arz ederiz.”

Müftü Ali Rıza, Belediye Reisi Hamid, ulemadan Hafız Hasan, eşraftan Mehmed Nuri, eşraftan Osman, eşraftan Yusuf Cemil, eşraftan Hacı Musa, tüccardan Mehmed Nuri, tüccardan Hacı Halil, tüccardan Bekir Sıdkı, esnaftan Hasan, esnaftan Mehmed Halil, tüccardan Halil.

Selimiye Köyünden de, 24 Mayıs 1919’da İtalyan Komutanlığı’na gönderilen bir mektup ile İzmir’in işgali protesto edilmiştir:²⁷ **(EK-V)**

²⁵ USSME., E3-9/10.

²⁶ ASDMAE-CP., Pos.16, Turchia, B.56-45. Mektubun İtalyanca çevirisi: USSME., E3-9/10.

²⁷ USSME., E3-9/10.

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

Muhterem Kumandan;

“İzmir ve çevresine; insan haklarına, medeniyete ve milli haklarımıza aykırı olarak Yunanlıların asker çıkardıklarını büyük bir acıyla öğrendik.

İzmir; coğrafi durumu ve yaşayan halkı bakımından bir Türk şehridir. Yunan hükümetinin tecavüzkâr işgalini protesto ediyoruz.

Beş bini aşkın Selimiye’li bugün toplanarak; İzmir’in Osmanlı hâkimiyetinde kalmasını ve Yunan askerlerinin geri çekilmesini ısrarla talep etmeye karar verdik. Sayın komutandan, kararımızın İtalya, Amerika, İngiltere ve Fransa temsilcilerine iletilmesinde yardımcı olmasını istirham ederiz.”

Miting Heyeti:

*Selimiye Belediye Başkanı İbrahim Edhem,
Eşraftan; Ahmed Nuri, İsmail ve Mehmed.*

Sonuç

15 Mayıs 1919 günü İzmir’in Yunanlılar tarafından işgal edildiğini öğrenen Türk milleti; yüzlerce yıl hâkimiyetinde yaşayan Yunanlıları “efendi” olarak kabul etmeyeceğini bütün dünyaya haykırmıştır. Bu tepkiye, Mentеше halkı da, İtilâf Devletleri Temsilcilerine gönderdiği telgraflarla ve mitinglerle katılmıştır.

Aydın Vilayeti sınırları içerisinde olması, Mentеше Sancağı’nın, İzmir’in işgalinden dolayı yaşadığı maddi ve manevi zararı büyütmiştir. Yunan işgalinden kaçan binlerce Türkün, Mentеше Sancağı’na sığınması, yaşanan acıları somut olarak göstermiştir. Mentеше Sancağı’nda düzenlenen mitinglerde ve Avrupa devletlerine gönderilen telgraflarda; İzmir’in işgalinin mütareke hükümetlerine ve Wilson İlkeleri’ne aykırı ve haksız olduğu dile getirilmiştir. İngiltere, Amerika, Fransa ve İtalya’dan, Avrupa kökenli, insan hakları, milliyet prensibi, hak, adalet...gibi kavramlarla yardım istenirken, Yunanlıları Anadolu’ya o devletlerin gönderdikleri ve mütarekeden beri yapılan onca haklı uğraşa rağmen İzmir’in işgalinin engellenemediği gerçeği görülmemiştir. Bununla birlikte; Fethiye, Marmaris ve Köyceğiz’den gönderilen telgraf ve mektuplarda da dile getirildiği gibi, Türkler, Yunan işgalini ortadan kaldırmak için silaha sarılmış ve haklı mücadelelerini kazanmışlardır. Bu silahlı mücadelenin kazanılmasında Mentеше Sancağı’nın; insan, malzeme, lojistik ve moral yardımlarının da büyük katkısı olmuştur.

Protesto telgraflarında dikkat çeken ifadeler yer almıştır. Fethiye’de 23 Mayıs 1919 günü yapılan mitingden sonra alınan kararları İtilaf Devletlerine bildiren mektupta ve diğer telgraf ve mektuplarda “Türk” kelimesinin kullanılması ve vurgu yapılması göz ardı edilmemesi gereken bir ayrıntıdır. Millî bilincin henüz çok gelişmediği bir dönemde Fethiye, Marmaris gibi küçük kasabalar halkının, dini değerleriyle birlikte

Mevlüt Çelebi

millî kimliğine de vurgu yapması, verilen mücadelenin niteliğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

BİBLİYOGRAFYA

A- Arşiv Belgeleri

Archivio Storico Diplomatico Ministero degli Affari Esteri,
Affari Politici, 1919-1930, B.1646-7746.
Ambasciata d'Italia in Turchia, Busta, 262-1.
Conferenza della Pace, Posizione, 16, Turchia, B.56-45.
Ufficio Storico dello Stato Maggiore dell' Esercito; E3-3/3, E3-7/4, E3-9/8, E3-9/10,
E8-87/13.

B- Kitap ve Makaleler

- Akça 2002, Bayram Akça, *Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönleriyle Muğla (1923-1960)*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını.
- Çanlı ve Türkeş 1999, Mehmet Çanlı – Ünal Türkeş, *Datça (Reşadiye) Kuva-yı Milliyesi*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yay.
- Çelebi 2002, Mevlüt Çelebi, *Millî Mücadele Döneminde Türk-İtalyan İlişkileri*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yay.
- Dayı 1998, S. Esin Dayı, *Nazilli Kongreleri (1919)*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Yay.
- Grassi 1996, Fabio L. Grassi, *L'Italia e la questione turca (1919-1923)*, Opinione pubblica e politica estera, Torino, Silvio Zamorani Ed.
- İzmir Fecâyi*, İstanbul, 1335.
- Kurat 1973, Yuluğ Tekin Kurat, "Batılı Kaynakların Işığı Altında İzmir'in İşgali Sorunu, (15 Mayıs 1919)", VII.Türk Tarih Kongresi, *Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Ankara, TTK Yay., 842-853.
- Şahingöz 1986, Mehmet Şahingöz, *İzmir, Maraş ve İstanbul'un İşgali Üzerine Yapılan Protesto ve Mitingler*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Türkeş 1973, Ünal Türkeş, *Kurtuluş Savaşı'nda Muğla*, (2 cilt), İstanbul.
- Uykucu 1983², Ekrem Uykucu, *Muğla Tarihi*, İstanbul.

EKLER

1. Fethiye ve çevre köylerin, 24 Mayıs günü de İtalyan komutanlığına gönderdikleri mektup. (USSME., E3-9/10.)

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

2. Marmarislilerin, 15 Mayıs 1919 günü İstanbul İtalya Yüksek Komiserliğine gönderdikleri telgraf. (*ASDMAE-AIT.*, B.262-1.)
3. Bodrumlu kadınların 30 Mayıs 1919'da İtalya, İngiltere, Fransa ve Amerika Yüksek Komiserlerine gönderdikleri mektup. (*USSME.*, E3-9/10.)
4. Köyceğizlilerin İzmir'in işgalini protesto eden 23 Mayıs 1919 tarihli mektupları. (*ASDMAE-CP.*, Pos.16, Turchia, B.56-45,*USSME.*, E3-9/10.)
5. Selimiye Köyünden, 24 Mayıs 1919'da İtalyan komutanlığına gönderilen protesto mektubu. (*USSME.*, E3-9/10.)

Mevlüt Çelebi

TRADUZIONE

*N.º 1 - Protesto di Kizilirmaci e dintorni
dove, presentata alle autorità
nazionali di Atene - 24 maggio 1919 -*

Contro l'occupazione da parte ellenica, contrariamente alle condizioni dell'armistizio, della città di Smirne che è parte inseparabile e la più fertile della nostra patria, si uniscono oggi riunite migliaia di uomini che hanno preso le seguenti decisioni:

1º) Poiché la massima parte di Smirne e della sua periferia è abitata da Turchi come è notorio ai Potenti Governi dell'Intesa e che l'occupazione ne è contraria ai principi delle nazionalità proclamati come base della pace da S. E. El Presidente Wilson in nome dell'Umanità e della giustizia generale, respingiamo con ostinazione nostra tutto l'occupazione da parte

2º) Poiché gli elleni appartengono ad una razza che è inferiore a quella dei Turchi per civiltà, economicamente rovinata e priva di unione etnica e di moralità generale, dichiariamo perciò a tutto il mondo che neppure uno dei turchi ci sottometteranno alla loro sovranità ed oppressione.

3º) Demandiamo ed insistiamo che siano confermati e realizzati i nostri festi nostri diritti nazionali e venga assicurata la calma mondiale e vi preghiamo di trasmettere ai potenti Governi dell'Intesa queste nostre decisioni.

Li 24 maggio 1919 (1335)

IL PRESIDENTE DEL COMITATO DI OPPOSIZIONE ALL'ANNESSIONE

Fº ABDUL..... (illeggibile) Dett. in diritto e teologia

I MEMBRI

Fº MUFTI ZADE' MEHMET RUXDI'

" HALLIL RI PAAT

Per il villaggio di RESCIADIE'

sigille HALIL IMAN

5º ALI'

5º ARME BERGLIAN Prime Sindace

Per il villaggio di Kizlan

Fº OMUZ OGLU' ALI' Imam e Prime Sindace

Per il villaggio di Dadia

Fº ZEMMET' Imam e Prime Sindace

Per il villaggio di HIZIR- SCIAH

Sigille BEKIER, Imam e Prime Sindace

Per il villaggio di Karà

sigille DURMUC, Imam e Prime Sindace

Per il villaggio di EMEGIE

sigille MUSTAFA', Imam e Primo Sindace.

EK-I

Mevlüt Çelebi

Traduzione

All'Alto Commissario del Potente Governo
d'Inghilterra e in copia agli
Alti Commissari dei Potenti Governi di America,
di Francia e d'Italia

256

Piastre

per l'originale 258
per tre copie 195

453

Tutte le donne del Cazà, riunitesi in questo momento con dolore ed indignazione, hanno tenuto dei comizi per l'illegale ed iniqua occupazione, da parte delle truppe greche, della bella nostra Smirne che è parte indivisibile della nostra Patria; e considerando l'avvenuta occupazione essere in sostanza un gran colpo contro i nostri diritti nazionali, protestiamo perciò fortemente per quest'occupazione e Vi supplichiamo di riferire ai Potenti Vostri Governi, che sono i garanti del diritto delle nazioni, e abbiamo fiducia nella retta loro politica che le predette truppe saranno al più presto ritirate dalla bella nostra Smirne.

1°: Eminè Ferid, presidentessa del Consiglio del Meeting Famminile di Kudrum;

" Natica, presidentessa del Consiglio Supremo delle Signore

Le Consigliere

" Eminè Ali - Hussein Natica - Jussuf Zuchrà - Perla Galanti
rappresentante delle donne israelite - Lutfiè - Ali Feinèb
Mustafa Scerifè - Sadicè - Osman Zuchrà - Aiscè - Hussein
Hadigè - Nazimè - Kiulsüm - Murie Hassan - Kiamfi Aiscè -
Hassan Mehparè - Leila Hussein - Hussein Aiscè - Scerket
Zuchrà - Ibrahim Sachibè - Sidicà Ibrahim - Remziè Ibrahim -
Habibè Talaat - Talaat Pembè - Mahmür Ahmed - Fatime Ahmed
Narita - Hairie Ali - Zuchrà Ali - Hassan Mansurè - Mustafa
Sachar - Zuhhrà Mustafa - Ahmed Zuchrà - Ahmed Fatime - Ahmed
Fatime - Ahmed Nefissè - Hafisè Ahmed - Signori - Fachrie -
Habibè - Ibrahim Hairie - Zeinèb - Ismail Hackie - Hanifè -
Munevver - Salimè - Aiscè - Fatimè - Esme - Nazifè - Scerifè -
Nimet - Tutù Hussein - Salimè - Melèk - Fachrie - Icbal -
Aiscè - Fatimè - Fatimè - Zuchrà - Sarina - Meriem - Aticà -
Mensurè - Kimberà - Rifca - Alimè - Hadigè - Nazifè - Zuchrà -

EK-III

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

f°: Sadıca - Zainèb - Hadiçè - Minirè - Hairiè - Kiulsiè - Rachele -
Aiscè - Fatimè - Nessibè - Bochora - Rifca - Zelichè - Sciakirè -
Eminè - Scefica - Adilè - Aliè - Rosalia - Assiè - Musseyver -
Fatimè - Zuchrà - Saidè - Fatimè - Huriè - Mesurè - Hafifè -
Minirè - Raziè - Allegra Sereno -

Si attesta che le premesse firme sono quelle delle signore di
Budrum .

Addi 30 Maggio 1335 (1919)

Sigillo del Municipio di Budrum

M. Sindaco

f° Ali

	Piastre
per l'originale	258
per tre copie	195

	453

EK-III

Mevlüt Çelebi

*N° 11 - Tel. di protesta della popolazione
di Tringojiz - il*

(TRADUZIONE)

TELEGRAMMA

Pel tramite dell'Eccelesimo Capitano di Vascello Paolo Catani
Comandante del Regio Incrociatore Liguria, ancorate nel porto di Fetchié
(Makri) ai Ministri degli Esteri delle Grandi Potenze di America, Italia,
Inghilterra , e Francia.

Kiogeziz 743 - 164 - 23/5/1335 (1919)

L'occupazione di Smirne dagli Elleni é non solo una iniquità
che viola il diritto dei Turchi, ma questo atto tiranno smentisce altresì
la civiltà e la giustizia dell'Intesa nonché l'amore e la tutela di
questa per il diritto.

Noi turchi speriamo nell'onore dell'Intesa che essa porrà fine
all'iniquità degli Elleni e intraprenderà ed imporrà decisamente il loro
sfratto da Smirne. Se per caso le Potenze dell'Intesa non decessero nulla
contro l'occupazione di Smirne da parte degli Elleni e tollerassero l'ci-
traggio, sottoponiamo dinuovo alla misericordiosa e Umanitaria Vostra con-
siderazione che abbiamo deciso nell'odierna nostra riunione Nazionale di
prendere le armi e combattere per salvaguardare il nostro diritto ed onore
fino all'ultimo uomo, preferendo la morte anziché vivere nel mondo del di-
sonore.

f° Ali Rizà , Mufti - Hamid, Sindaco - f° Hafiz Hassen, Ulemà (teologo)
- f° Melimed Nuri , notabile - f° Osmà, notabile e proprietario di poderi -
f° Jussuf Gemil, notabile - f° Hagé Massa, Notabile - f° Mehmed Nuri, ne-
goziante - f° Hagi Hallil , negoziante - f° Bekir Sidik, della corporazione
Operaia - f° Hassèm , della corporazione Operaia - f° Melméd Allil , della
corporazione Operaia - f° Hallil Negoziante - Durmusc , contadino -
f° Salél ' Contadino -

EK-IV

Menteşe Sancağında İzmir İşgaline Gösterilen Tepkiler

*M. S. - Proteste della popolazione
di Selimie - 24 maggio 1919*

TRADUZIONE

ALL'ON. 1.º COMANDANTE DELLE FORZE MILITARI DEL POTENTE GOVERNO ITALIANO

Onorevole Sig. Comandante,

Con grandissimo dolore e rincrescimento siamo informati che il governo ellenico, contrariamente ai diritti nazionali, all'equità, alla giustizia e alle regole dell'umanità e della civiltà, ha sbarcato truppe al fine di occupare ed annettersi la città di Smirne e che vi sono state molte aggressioni e uccisioni.

E' notorio che Smirne per la sua posizione geografica e per la densa sua popolazione è una città turca. Di fronte dunque a questa verità riteniamo l'atto del governo ellenico come una violazione ai nostri diritti manifesti e legittimi, contro la quale per conseguenza protestiamo.

Per decisione di oltre 5.000 abitanti riunitisi oggi nel Mudiriet di Selimie preghiamo e supplichiamo perché rimanga sotto il possesso ottomano la città di Smirne che storicamente e per razza è un focolare turco e ne vengano immediatamente ritirate le truppe greche. Vi preghiamo poi particolarmente, On. le Sig. Comandante di trasmettere per radiotelegrafia questa nostra decisione ai Delegati Politici dell'Italia dell'America, dell'Inghilterra e della Francia.

li 24 maggio 1919 (1335)

IL COMITATO DEL MEETING

Sigillo	IBRAIM EDHEM	Sindaco di Selimie
1º	AHMED NURI	Notabile
Sigillo	ISMAL	"
1º	MEHMED	"

EK-V

